RECOMANDARE PENTRU ATRIBUIREA TITLULUI DE MEMBRU DE ONOARE AL ACADEMIEI ROMÂNE PROFESORULUI FRANCESCO GUIDA*

Afinitățile și conexiunile între spațiul italic și cel românesc sunt vechi și complexe, de altfel pe deplin conștientizate de toți beneficiarii unui minim bagaj de cultură generală. Romanizarea spațiului carpato-dunărean la inițiativa factorilor decizionali ai imperiului omnipotent cu capitala la Roma în prima parte a celui dintâi mileniu al erei creștine și-a pus o amprentă perenă de neșters pentru destinul milenar al colectivităților umane marcate de acest proces etnico-cultural major. Înrâuririle plurivalente ulterioare revărsate mai cu seamă după epoca renascentistă dinspre arealul mediteraneean spre cel carpatic au constituit totodată prețioase infuzii culturale. În diverse momente ale trecutului zbuciumat și încărcat de vicisitudini al continentului european s-a înfiripat o multitudine de conexiuni între italieni și români, începând din Evul Mediu și până în contemporaneitate. Printre primii autori străini care au scris despre obârșia și romanitatea strămoșilor noștri și cei dintâi cartografi care le-au figurat traiectoria hotarelor au fost umaniștii din Peninsula Apeninică. Istorici de aceeași origine s-au interesat, de asemenea, de trecutul românesc, după cum și numeroși intelectuali români au dedicat numeroase scrieri istoriei și civilizației italiene.

Printre reputații istorici italieni cu preocupări constante pentru secvențele cronologice circumscrise epocii moderne ale istoriei românilor se numără și profesorul Francesco Guida, propus de Secția de Științe Istorice și Arheologie drept

* Prezentată la Adunarea generală de alegeri a Academiei Române din 28 mai 2025.

membru de onoare al Academiei Române în ședința din 25 septembrie 2024, unde a întrunit toate cele 11 voturi din acelea exprimate, verdict avizat de Prezidiul Academiei la 13 mai anul curent.

Născut la 30 noiembrie 1950, Francesco Guida s-a evidențiat pe plan istoriografic odată cu obținerea licenței în Științei umaniste cu lucrarea *Tudor Vladimirescu în istoriografia românească recentă*, la Universitatea „La Sapienza" din Roma (10 iulie 1972), primind mențiunea *cum laude*. A beneficiat de o bursă de cercetare la nivel doctoral la aceeași Alma Mater din capitala Italiei (1973–1976), ceea ce i-a facilitat efectuarea mai multor utile stagii de documentare și studiu în afara granițelor în Anglia, Bulgaria, Franța, Grecia, Iugoslavia, Portugalia, România, Spania și Ungaria. A obținut prin concurs, între 1981 și 1992, postul de cercetător titular confirmat, în domeniul perioadei contemporane la Universitatea romană „La Sapienza", în cadrul Institutului de Istorie Modernă și Contemporană. Grație câștigării unui concurs național, obține în 1992 titlul de *professore associato* de istorie a Europei de Est la Universitatea „Ca' Foscari" din Veneția, de unde se transferă, în 1997, în aceeași poziție de *professore associato*, la Universitatea „Roma Tre". Tot în urma unui concurs național, în anul 2001 dobândește postura de profesor titular (*professore ordinario*) de istorie a Europei de Est la aceeași renumită unitate de învățământ superior. La această din urmă universitate a fost ales decan al Facultății / Departamentului de Științe Politice și membru al Senatului Academic (2008–2018), deținând și alte funcții de anumită importanță: coordonator al Comisiei didactice și coordonator pentru programele internaționale – Erasmus. A prezidat Conferința italiană de științe politice din 2013 până în 2020, unde în prezent este vicepreședinte. Din ianuarie 2018 a fost ales membru al Consiliului Universitar Național, organismul consultativ al ministrului universităților și cercetării din Italia. Toate aceste performanțe profesionale și accederea spre un *cursus honorum* dinamic au însemnat travaliu intensiv și permanent, vioiciune de spirit, receptivitate la imperativele domeniului, profesorul italian ghidându-se probabil după popularul aforism *Chi dura, vince*, adică „Cine stăruie, învinge / izbutește".

Domeniile sale principale de cercetare privesc istoria Europei Centrale și de Est, în principal epoca contemporană, dar incluzând și unele investigații ale perioadelor medievale și moderne. Pe lângă studiile referitoare la întreaga zonă a Europei Centrale și de Est, prospectările întreprinse asupra istoriei particulare a țărilor din acest areal sunt numeroase: în primul rând România și Bulgaria, dar și Grecia, Ungaria și Rusia, fără a ignora alte state din zonă, cărora le-a dedicat însă un număr mai redus de studii. Inevitabil, o mare atenție a fost acordată relațiilor contemporane dintre Italia și anumite țări din întreaga zonă a Europei Centrale și de Est, cu un accent special pentru cele din Europa de Sud-Est, o lume antrenată în convulsii, tulburențe și disfuncționalități.

Prin activitatea sa academică, profesorul Francesco Guida s-a implicat în dezbateri științifice de anvergură la nivel național și, mai ales, internațional. O dovadă în acest sens o constituie numeroasele sale publicații constând din 11 monografii (unele traduse în poloneză, română, rusă și spaniolă), 215 eseuri pe teme istorice (în reviste și volume publicate în Italia și, aproximativ jumătate, în străinătate), peste 30 de cărți

editate. Între altele, a tradus în italiană cartea lui Mihail Dobre *România la sfârşitul Războiului rece* (apărută inițial în limba română la București, în Editura Enciclopedică, 2011), publicată în editura Soveria Mannelli (Rubbettino, 2020).

O mărturie suplimentară a participării sale la dezbaterile istoriografice internaționale și naționale o constituie faptul că este membru în comitetele științifice ale mai multor reviste străine, referent activ la publicațiile din Italia și din alte țări europene, vicepreședinte la Association Internationale d'Études du Sud-Est Européen, membru în conducerea unor asociații științifice și centre naționale de cercetări italiene, *Doctor honoris causa* al Academiei Bulgare de Științe și al Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca.

Rezultatele cercetărilor sale au fost prezentate la numeroase conferințe de anvergură, atât în Italia, cât și în străinătate, unde a susținut prelegeri la diverse universități din Italia și din afara ei: Ankara, Arad, Argostoli, Atena, Barcelona, Belgrad, Bistrița, București, Budapesta, Buenos Aires, Čepelare, Chișinău, Cluj-Napoca, Coimbra, Corfu, Cracovia, Deva, Iași, Lisabona, Madrid, Moscova, Ohrid, Pamporovo, Paris, Pécs, Plovdiv, Sankt Petersburg, Skopje, Sofia, Szeged, Tirana, Valladolid, Varșovia, Viena, Volos, Würzburg, Zacinto.

Dintre principalele sale responsabilități profesionale actuale menționăm:

– Președinte al Asociației italiene de studii istorice privind Europa Centrală și de Est.
– Președinte al Asociației italiene pentru studii sud-est europene.
– Director al Comitetului de la Roma al Institutului pentru istoria Risorgimento-ului italian.
– Vicepreședinte la Association Internationale d'Études du Sud-Est Européen.

Totodată este membru al consiliului de conducere la:

– Asociația Italiană de Studii Ucrainene.
– Societatea Dalmată de Istorie a Patriei.

precum și membru în:

– Asociația Italiană a Romaniștilor.
– Asociația Italiană a Slaviștilor.
– Commission Internationale des Études Historiques Slaves du Comité International des Sciences historiques.
– Domus mazziniana (Pisa).
– Colegiul doctoral în Științe politice la Universitatea „Roma Tre", în cadrul căruia este referent pentru programul de doctorat Europa Centrală și de Est, istorie și politică.

A fost coordonator, între altele, al tezelor de doctorat:

– *Dinamica politică în cadrul PCR și conflictul cu intelectualitatea și societatea românească în anii Ceaușescu*, doctorand Daniele Diviso (examen final 2011).
– *Politica de emigrație italiană în teritoriile române (1861–1916) – L'emigrazione italiana nelle terre romene (1861–1916)*, doctorand Alina Dorojan (examen final 2013).
– *Națiune și alteritate: imaginea slavilor de sud în percepția albanezilor*, doctorand Fabio Bego (examen final 2017).

Activitate redacțională:

– A fost referent acreditat la Academia Sârbă de Științe (Serbia), Agenția Națională pentru Evaluarea Sistemului Universitar și a Cercetării (Italia), Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (România), Universitatea de Stat din Milano, Universitatea din Veneția, Editura Carocci.
– A fost referent și recenzor pentru mai multe reviste istorice prestigioase italiene și străine: *Atti e memorie della Fondazione Ugo La Malfa*, *Atti e memorie della Società dalmata di storia patria*, *Clio, Dimensioni e problemi della ricerca storica, Études balkaniques, Europa Orientalis, Historia y politica, Il Veltro, Mediterranea, Mestiere di storico, Mondo contemporaneo, Niprò. Rivista di studi ucrainistici, Nuova rivista storica italiana, Passato e presente, Ricerche di storia politica, Rassegna storica del Risorgimento, RiMe. Rivista dell'Istituto di Storia dell'Europa Mediterranea, Rivista italiana di storia internazionale, Rivista storica italiana, Studi slavistici, Ventunesimo secolo.*

Premii și distincții (selectiv):

– În 1987 a primit Premiul „Howard Marraro" acordat de American Society for Italian Historical Studies pentru cartea *L'Italia e il risorgimento balcanico*.
– În 2003 a fost decorat cu Ordinul „Meritul Cultural" în grad de Ofițer al Președinției Române pentru activitatea științifică în domeniul culturii și istoriei românești.
– În 2012 i s-a decernat Diploma pentru merite deosebite a Ministerului Afacerilor Externe al României pentru promovarea valorilor universale în relațiile internaționale.
– În 2017 i-a fost conferit titlul de *Doctor honoris causa* de către Academia Bulgară de Științe (Institutul de Studii Balcanice).
– În 2019 i-a fost conferit titlul de *Doctor honoris causa* de către Universitatea „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca (Facultatea de Istorie).
– La 28 iunie 2022 a fost numit profesor emerit de Istorie est-europeană de către ministrul universităților și cercetării din Italia.

Lista celor mai semnificative lucrări publicate:

– *La Bulgaria dalla guerra di liberazione sino al trattato di Neuilly (1877–1919)*. *Testimonianze italiane*, Roma, Bulzoni, 1984, 320 p.
– *L'Italia e il Risorgimento balcanico. Marco Antonio Canini*, Roma, Edizioni dell'Ateneo, 1984, 460 p.
– *Nascita di uno Stato balcanico. La Bulgaria di Alessandro di Battenberg nella corrispondenza diplomatica italiana (1879–1886)*, Napoli, Edizioni scientifiche italiane, 1988, 508 p. [în colaborare cu A. Pitassio și R. Tolomeo].
– *Il leone e la scimitarra. La liberazione della Bulgaria nella testimonianza del personale consolare italiano*, Cosenza, Edizioni di Periferia, 1990, XXXIV + 162 p. [în colaborare cu Angel Davidov].

– *Mezzo secolo di socialismo reale. L'Europa centro-orientale dal secondo conflitto mondiale alla caduta dei regimi comunisti*, Torino, Giappichelli, 1994, p. 69–182, 217 p. [în colaborare cu Antonello Biagini].
– *Michelangelo Pinto, un letterato e patriota romano tra Italia e Russia*, Roma, Archivio Guido Izzi, 1998, 196 p.
– *La Grande Romania*, Cosenza, Edizioni di Periferia, 2002, 126 p.
– *La Romania contemporanea*. *Momenti e questioni di storia*, Milano, Nagard, 2002, 120 p.

La Russia e l'Europa centro-orientale 1815–1914, Roma, Carocci, 2003 (ed. a 2-a, 2006), 128 p.

– *La Grande guerra e l'Europa danubiano-balcanica*, Numero speciale de „Il Veltro", LIX, 2015, 1–6. [Ediție în limba română: *Marele război și Europa danubiano-balcanică*, coordonator Francesco Guida, versiunea în limba română îngrijită de Ana-Victoria Sima și Monica Fekete, Academia Română – Centrul de Studii Transilvane și Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2016, 234 p.]
– *Romania (collana Storia d'Europa nel XX secolo)*, Milano, Edizioni Unicopli, 2005 [ed. a 2-a lărgită, 2009, 356 p.] [Ediție în limba română: *România în secolul XX*, Chişinău, Cartier, 2019].
– *L'altra metà dell'Europa. Dalla Grande guerra ai giorni nostri*, Roma-Bari, Laterza, 2015. [Ediție în limba română: *Cealaltă jumătate a Europei. De la Primul Război Mondial până în zilele noastre*, București, Humanitas, 2023].

Pe lângă densul substrat epistemologic al acestor volume, ele au contribuit în mod substanțial la sporirea interesului specialiștilor italieni și străini pentru istoria românilor, la fel cum a făcut-o în mod exemplar conaționalul și colegul de generație al lui Francesco Guida, anume Cesare Alzati, profesor la Universitatea Catolică din Milano și la Universitatea din Pisa, cooptat și Domnia sa mai demult între membrii de onoare ai Academiei Române și aureolat cu titlul de *Doctor honoris causa* al Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca. La fel ca și Cesare Alzati, Francesco Guida și-a însușit în mod meritoriu limba română, ceea ce i-a permis să înțeleagă mai profund specificul individualității și identității naționale românești, cu valențele, sinuozitățile și asimetriile lor.

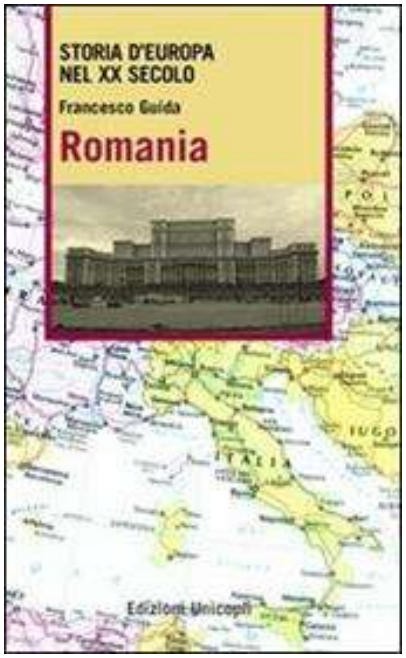
Datele succinte prezentate reflectă elocvent performanțe științifice revelatoare și atingerea indubitabilă a standardelor necesare recunoașterii naționale și internaționale ale unei personalități de seamă a istoriografiei continentale. Formulând propunerea acordării titlului de membru de onoare al Academiei, membrii Secției de Științe Istorice și Arheologie a Academiei Române țin să evidențieze și receptivitatea profesorului Francesco Guida față de valorile culturale românești, aprofundarea și diseminarea evenimentelor de seamă derulate în spațiul carpato-dunărean în epoca modernă, încununate cu împliniri structurale, prezentate în spiritul respectului pentru obiectivitate.

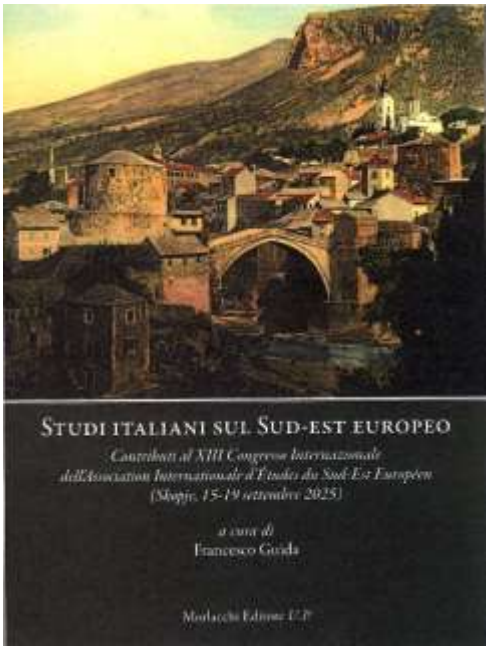
28 mai 2025

Victor Spinei

Francesco Guida
ROMÂNIA
ÎN SECOLUL XX
CARTIER

FRANCESCO GUIDA
CEALALTĂ JUMĂTATE A EUROPEI
DE LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL PÂNĂ ÎN ZILELE NOASTRE
HUMANITAS ISTORIE

STORIA D'EUROPA
NEL XX SECOLO
Francesco Guida
Romania
Edizioni Unicopli

STUDI ITALIANI SUL SUD-EST EUROPEO
a cura di
Francesco Guida